

## Képernyő előtti munkavégzés

Mennyit köteles megtéríteni a munkáltató abból az összegből, amelyet a **képernyő előtt munkát végző** munkavállaló a szemüvegeért fizetett?

2003. január 1-től kötelező

Ez az új jogszabály a **3/2002. (VIII. 30.) ESzCsM rendelet** a képernyő előtti munkavégzés minimális egészségügyi és biztonsági követelményeiről szóló 50/1999. (XI. 3.) EüM rendelet módosításáról. (A rendelet a Magyar Közlöny 113. számában jelent meg.)

A rendelet több olyan **új szabályt tartalmaz**, amely az előírások betartását, az egységes értelmezést segíti elő. Az 1. §-ban találhatók a meghatározások, amelyek szerint megítélhető, hogy milyen munka tekinthető képernyő előtti munkavégzésnek, ezzel együtt milyen munkára, munkahelyre és munkáltatóra terjed ki a rendelet I, mely eszköz tekinthető “képernyős eszköznek”.

**Új szabályként** a rendelet pontosan megadja a “képernyős munkakör” és a “képernyő előtti munkavégzéshez éleslátást biztosító szemüveg” fogalmát, ezzel nagyban elősegíti az eddig legnagyobb vitát kavarázó kérdés (milyen összeget köteles megtéríteni a munkáltató, hogy a képernyő előtt munkát végző munkavállalónak szüksége van szemüvegre?) megoldását.

### 1. Képernyő előtti munkavégzés fogalma

Változatlan maradt tehát a **képernyő előtti munkavégzés** meghatározása: aki napi munkaidejéből legalább 4 órán keresztül rendszeresen képernyős eszközt használ – képernyő előtti munkát végez.

Képernyős eszköznek minősül:

- **a számjegy-, betű-, grafikus képsorokat képernyőn megjelenítő készülék, (függetlenül az alkalmazott megjelenítési folyamattól),**
- a **képernyős munkahely** olyan munkaeszközök együttese, amelyhez a képernyős eszközön kívül csatlakozhatnak adatbeviteli eszköz (billentyűzet, scanner, kamera, egyéb adatbeviteli eszköz, mutatóeszköz, nyomtató, plotter, lemezegység, modem stb.), esetleges tartozékok,
- ember-gép kapcsolatot meghatározó szoftver, irattartó, munkaszék, munkaasztal vagy munkafelület, telefon, valamint a közvetlen munkakörnyezet.

Kivéve:

- a járműve, munkagépek, szállítóeszközökön lévő számítógépes rendszereket

- az elsősorban közhasználatra szánt számítógépes rendszereket
- hordozható rendszereket, amelyeket a munkahelyen nem tartósan használnak
- **számológépeket, pénztárgépeket(!)** és olyan egyéb készülékeket, amelyek adatokat vagy mérési eredményeket mutató képernyővel vannak ellátva
- továbbá az "ablakos írógépek" elnevezésű, hagyományos típusú elektromos, elektronikus írógépeket.

## 2. Képernyős munkakör fogalma

Tovább finomítva a “képernyő előtti munkavégzés” fogalmát, a rendelet meghatározza hogy az a munkakör tekinthető **képernyős munkakörnek**, amely a munkavállaló napi munkaidejéből legalább négy órában képernyős munkahelyen képernyős eszköz használatát igényli, ideértve a képernyő figyelésével végzett munkát is.

A képernyő előtt munkavégzés szabályait kell alkalmazni minden munkáltatóra, ha munkavállalóinak munkája képernyő előtt munkavégzésnek minősül, illetve olyan munkavállalókat foglalkoztat, akiknek munkakörre képernyős munkakörnek számít.

## 3. A képernyő előtti munkavégzés kockázatai

A **munkáltató kötelezettsége** az Mvt. 54. §-ának (2) bekezdése alapján (1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről) felmérni s megbecsülni, valamint értékelni a képernyő előtti munkavégzés kockázatait. Ugyancsak munkáltatói kötelezettség biztosítani a képernyős munkahelyen történő munkavégzés egészségi és biztonsági feltételeinek rendszeres ellenőrzését, valamint az alábbiakban felsorolt kockázatok előfordulásának rendszeres vizsgálatát:

- látásromlást előidéző tényezők,
- pszichés (mentális) megterhelés,
- fizikai állapotromlást előidéző tényezők.

## 4. A képernyő előtti munkavégzés törvényileg megengedett időtartama

Igen sokszor vita tárgyává vált az a kérdés, hogy mennyi időnként és milyen időtartamra kell megszakítani a képernyő előtti munkát – holott erről már az eredeti rendelet is tartalmazott konkrét előírást. A rendelet kettős tiltás alkalmaz, egyrészt előírja, hogy az **óránkénti 10 perces szünetet biztosítani kell, és ezeket az időtartamokat összevonni nem lehet**.

Másrészt tiltásként fogalmazza meg, hogy **a képernyő előtti munkavégzés időtartama a napi 6 órát nem haladhatja meg**. Ehhez tényként rögzíti, hogy a munkáltató a munkafolyamatokat úgy szervezi meg, hogy ezek az előírások betarthatók legyenek.

### 5. A képernyő előtti munkahely kialakításának minimális követelménye

A módosítás nem érinti (azaz nem helyezi hatályon kívül) a rendeletnek “a **képernyős munkahely kialakításának minimális követelményeiről**” szóló **3. sz. Mellékletét**, tehát a munkáltatónak változatlanul kötelezettsége gondoskodni megfelelő

- képernyőről,
- billentyűzetről,
- munkaasztalról, munkaszékről,
- képernyő előtti munkavégzésre alkalmas környezetről (térkövetelmények, megvilágítás, tükröződés és fény-visszaverődés, sugárzás-, zaj-, és klímaviszonyok)
- az optimális ember-gép kapcsolat megteremtéséről (pl. megfelelő szoftver tervezésével, illetve kiválasztásával, valamint a képernyős munkafeladatok megtervezésével)

### 6. A képernyő előtti munkához minimálisan szükséges, éleslátást biztosító szemüveg fogalma, biztosítása

A képernyő előtti munka – nagyon sok esetben – folyamatos látásromláshoz vezet, és ennek következtében az ilyen munkát végzők egy-két évente kénytelenek szemorvoshoz fordulni. A módosítás előtti előírások is tartalmazták a munkáltatók ezzel kapcsolatos kötelezettségeit, a vita abban állt, hogy milyen időközönként kell biztosítani a munkavállaló látásának vizsgálatát, valamint, hogy ha a munkavállaló a képernyő előtti munkavégzés miatt kénytelen speciális (éleslátást biztosító) szemüveget viselni munka közben, ki viseli a költségeket és milyen mértékben.

A módosítás azzal segíti elő a vitás kérdések tisztázását, hogy meghatározza a képernyő előtti munkavégzéshez éleslátást biztosító szemüveg fogalmát, továbbá újrászövegezi a sokat vitatott 5–6. §-okat, ennek következtében – anélkül, hogy újabb vitákat kavaro

összeghatárokat írna elő – rögzíti a munkáltató ezzel kapcsolatos kötelezettségeit.

**Képernyő előtti munkavégzéshez éleslátást biztosító szemüveg a szemészeti szakvizsgálat eredményeként meghatározott, a képernyő előtti munkavégzéshez szükséges szemüveglencse, és ennek a lencsének a rendeltetésszerű használatához szükséges keret.**

A rendelet szerint a képernyő előtti munkavégzéstől függetlenül egyébként is használt szemüveg vagy kontaktlencse nem sorolható ebbe a kategóriába. Ebből következően, akik eddig is szemüveget viseltek, és napi 4 óránál többet töltenek munkavégzéssel a képernyő előtt, nem biztos, hogy igényt tarthatnak költségeik megtérítésére, ha szemüveget kell váltaniuk. Ha szakorvosi vizsgálat megállapítja, hogy látásuk romlása/változása

munkavégzésük során alakult ki, és emiatt kellett cserélni eddig viselt szemüvegüket, akkor joggal várhatják el munkáltatójuktól, hogy részükre biztosítsa a rendelet által előírt minimálisan szükséges, a képernyő előtti munkavégzéshez éleslátást biztosító szemüveget.

Ha azonban – és ehhez valóban elengedhetetlen a szakorvosi vizsgálat – a szakorvos megállapítja, hogy a látás megromlása/változása nem a képernyő előtti munka következménye, hanem egyéb (pl. élettani) tényezők okozták, a munkavállaló nem követelheti, hogy biztosítsa munkáltatója számára a rendelet által előírt szemüveget.

**7. A módosítás részletes előírásokat ad az orvosi vizsgálatokra vonatkozóan, előírja, hogy a munkáltató köteles a munkavállaló látásának vizsgálatát biztosítani, öt szükség szerint, de legalább kétfévente látásvizsgálatra elküldeni.**

A munkavállaló az erről szóló jogszabály – a **33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről** – szerinti időszakos alkalmassági vizsgálatokon túlmenően - köteles e vizsgálaton részt venni.

A vizsgálatot a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást nyújtó orvos végzi el, és indokolt esetben a munkavállalót szemészeti szakvizsgálatra utalja be. Szemészeti szakvizsgálatra akkor van szükség, ha az orvos megállapítása szerint a munkavállalónak **képernyő előtti éleslátást biztosító szemüvegre** van szüksége.

A szakvizsgálat pontosságának elősegítése érdekében a beutalóban meg kell jelölni a munkakört és annak szükséges mértékű leírását is.

Az orvos a munkavállalót szemészeti szakvizsgálatra utalja be:

- a módosító rendelet 2. **számú mellékletben** meghatározott, panaszokat okozó látórendszeri eltérések fennállásának valószínűsége esetén,
- ha a munkavállalót olyan munkakörben foglalkoztatják, ahol a munka végzése során váltakozva kell a különböző távolságban lévő tárgyakra fókuszálnia,
- az előzetes munkaköri alkalmassági vizsgálatnál, panaszmentesség esetén is, ha a munkavállaló korábban képernyő előtti munkát nem végzett,
- más esetekben is, különösen, ha egyéb, panaszokat okozó látórendszeri eltérések valószínűsége áll fenn.

**8. A képernyő előtti munkavégzés szabályozásának történetéhez hozzá tartozik, hogy az eredeti rendelet 6. §-a okozta a legtöbb bizonytalanságot, mivel a munkáltatói költségterítés mértékét egy meg sem jelent “külön jogszabály” szerint kívánta rendezni, valamint a hatályba lépés is – éppen a külön jogszabály hiánya miatt – tisztázatlan maradt.**

A módosító rendelet a munkáltatói kötelezettséget nem a költségterítés előírásában határozza meg, hanem **előírja a munkáltatónak, hogy a szükséges** (a képernyő előtti munkavégzéshez

éleslátást biztosító) szemüveget, mégpedig a **minimálisan szükséges mértékben** – kell biztosítani.

Ehhez – mint már az előzőekből is kitűnik, szemészeti szakvizsgálat szükséges, melynek eredményeképpen kiderül, hogy a munkavállalónak szüksége van a képernyő előtti munkavégzéshez megfelelő szemüvegre, illetve kontaktlencsére, vagy hogy az eddig használt szemüveg (vagy kontaktlencse) nem megfelelő.

A **minimálisan szükséges mérték adott** – hiszen az orvos (a beutalóból megismerve a képernyős munkakör tartalmát) előírja a szemüveg pontos paramétereit; az ehhez szükséges szemüvegkeretet (szintén a minimálisan szükséges mértékben) a munkáltatónak kell biztosítani. Nem háborodhat fel a munkavállaló, ha a munkáltató a legolcsóbb árfekvésű keretet hajlandó megtéríteni.

A viták elkerülése végett **célszerű a térítésről kollektív szerződésben rendelkezni**, és rögzíteni például, hogy a munkavállaló meghatározott összeget kifizet a keretre, az azon felüli részt a keret árából a munkavállaló viseli. Az üveg, illetve a kontaktlencse esetében ilyen részletezést nemigen lehet tenni, mert ezeket az orvos határozza meg, legfeljebb arról lehet megállapodni, hogy a szemüveg illetve kontaktlencse extra tulajdonságait a munkavállalónak kell állnia.

Ezért rendkívül fontos, hogy az orvos pontosan előírja, milyen szemüveget/kontaktlencsét kell viselnie a munkavállalónak a képernyő előtti munkához, hiszen előfordulhat, hogy a munkavállalónak (ahhoz, hogy ne romoljon tovább a szeme) éppen egy teljes tér-, és éleslátást biztosító szemüvegre van szüksége. Ugyanakkor mindnyájan tudjuk, hogy általában a térlátást biztosító ún. multifokális szemüveg sokkal többbe kerül, mint az ún. bifokális (amely írásos dokumentumok és a képernyő olvasásában, egy függőleges irányú éleslátást segíthet elő).

Azonban előfordulhat, hogy a képernyős munkakörben dolgozó munkavállaló látásának romlása éppen azon okból merül fel, hogy bifokális szemüveggel nem képes a szükséges éleslátást elérni, ezért van szüksége a multifokális szemüvegre. Ebben az esetben az orvos által előírt tulajdonságokkal rendelkező szemüveget kell megkapnia és a munkáltató ezt köteles megtéríteni (mert adott munkavállaló esetében ez a “minimálisan szükséges éleslátást biztosító szemüveg”).

9. A munkáltatónak tudniuk kell, hogy a képernyő előtti munkához szükséges, éleslátást biztosító szemüveg/kontaktlencse (mivel azt nem állandóan viselik, csak a képernyő előtti munkához!) **védőeszköznek számít, tehát nem kell utána megfizetni a személyi jövedelemadót!** (1995. évi CXVII. törvény 1. sz. melléklet, 8. pont), továbbá, mint természetbeni juttatás **nem képez munkáltató járulékalapot** (1997. évi LXXX. törvény 4. § k) pont)